EDEBİYAT / ŞİİR

YEHUDA AMİHAY'DAN SEÇME ŞİİRLER

YEHUDA AMİHAY'DAN SEÇME ŞİİRLER

Yehuda Amihay'dan Seçilmiş Şiirler

İngilizce'den çevirenler:
Roni Margulies ve Hulusi Özoklav

O Ğ L A K / EDEBİYAT / ŞİİR

Yehuda Amihay'dan Seçilmiş Şiirler / Yehuda Amihay

© Roni Margulies ve Hulusi Özoklav / Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 1996
Bu çevirinin bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kitap ve genel tasarım: Serdar Benli
Kapak tasarımı: Işıl Döneray
Dizgi düzeni: Fenice light 11 / 18 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Şefik Matbaası, Tel: 551 55 87

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel Yönetim: Senay Hazneedaroğlu
Yayın Yönetmeni: Raşit Çavaş
Zambak Sokak 29 Oğlak Binası 80030 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50

Birinci baskı: Eylül 1996
ISBN 975 329 109 1

İçindekiler

Çevirenin Önsözü **9**
Ted Hughes Yehuda Amihay'ı Anlatıyor **15**

YEHUDA AMİHAY'DAN
SEÇİLMİŞ ŞİİRLER
Now and in Other Days
(Şimdi ve Başka Günlerde, 1955)
Çocukluğumda **21**
Tamar için Altı Şiir **22**
Poems, 1948-62 (Şiirler, 1948-62)
Bu Yüzyılın Ortalarında **28**
Yaz Zamanıydı **31**
Aşkımız Esnasında İnşaatlar Tamamlandı **32**
Now in the Storm, 1963-68
(Şimdi Fırtınada, 1963-68)
Yazık Oldu, Müthiş Bir İcattık **33**
Birdenbire, Acıyla **34**
Akhziv Şiirleri'nden **36**
Vücutlarımızın Gölgesi Gibi **38**
Annem Bir Zamanlar **39**
Başlamam Gerekecek **40**
Bir Zamanlar Büyük Bir Aşk **42**
Not to Remember (Anımsamamak, 1971)
Assia G'nin Ölümü **43**
Aşk Armağanları **44**
Behind All This Hides a Great Happiness
(Bütün Bunların Ardında Büyük Bir Mutluluk Gizli, 1974)
Aşkın İzinde Bir Köpek **46**
Kullanır İnsanlar Birbirlerini **47**
Savaş Ölüleri İçin Yedi Ağıt'tan **48**
Mektup **51**
Sessiz Bir Sevinç **53**
Aşk Şarkısı **55**

Time (Zaman, 1978)
Sevgililerin Sızlayan Kemikleri **56**
Bombanın Çapı **57**
Bahçede, Beyaz Masanın Etrafında **58**
Sabahın Erken Saatlerinde **59**
İleri Yıllarında Hayatımın **60**
Bir Evin Önünden Geçtim **61**
A Great Tranquility: Questions and Answers (Büyük Bir Dinginlik: Sorular ve Cevaplar, 1980)
Birini Unutmak **63**
Arap Bir Çoban Siyon Dağında Keçisini Arıyor **64**
Karanlıkta **65**
Aşk Bitti Yine **67**
Biliyorum Onun Bildiğini **68**
The Hour of Grace (İnayet Saati, 1983)
Âdeta Bir Aşk Şiiri **69**
Bir Başka Gezegende Haklı Olabilirsin **70**
1924 **71**
Gevaram **73**
Even a Fist Once Was an Open Palm and Fingers (Bir Yumruk da Açık Bir El ve Beş Parmaktı Bir Zamanlar, 1989)
Hüleykat - Dicky Hakkında Üçüncü Şiir **75**

Tanrılar Gelir Geçer, Dualar Kalıcıdır *(1994)* **77**

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Bundan tam 14 yıl önce, her bulduğum şiir kitabını okuduğum yıllarda, Londra'da bir sahafta Yehuda Amihay'ın İngilizce bir seçkisini bulup almış ve çok sevdiğim dört şiiri çevirip *Yazko Çeviri* dergisine vermiştim (No. 5, Mart-Nisan 1982). Çeşitli antolojilere alınmış olmalarının yanı sıra, bu dört şiir en eski ve has dostlarımdan Hulusi Özoklav ile Nesrin Algan'ın Amihay hayranı olmalarına ve ben Amihay'ı bir kenara bıraktıktan sonra da onunla ilgilenmeye devam etmelerine yol açtı.

Nesrin İngilizce bilmemesine rağmen kendisine Amihay kitapları göndermem için aylarca başımı ağrıttı, gönderdim, İngilizce öğrendi, benden çok daha fazla Amihay okudu.

Yıllar sonra, 1994 sonlarında Hulusi'nin sekiz tane Amihay çevirisi Şiir Atı'nda yayınlandı (Kitap 7, Aralık 1994). Arada, heyhat, Hulusi hayatta herşeyle çatıştığı gibi, bir de pankreas kanseriyle çatışmış, yenilmiş ve gökteki büyük rakı meclisine katılmıştı. Hulusi'nin çevirilerini okuduktan sonra tekrar Amihay okumaya başladım. Sonra Nesrin Çevre Bakanlığı'nın çalışmalarıyla ilgili ola-

rak gittiği İsrail'de Amihay'la tanışmış. Konuşmuşlar, sevişmişler ve benim Amihay çevirileri yapmama karar vermişler. Nesrin beni ikna etmeyi kendine iş edindi.

Benimse iki sorunum vardı. Birincisi, Amihay'ın şiiri benim kolay seveceğim bir şiir değil. *Dağınık* bir şiir. Tek tek şiirlerin bütünlüğünü anlatı değil, *duyarlık* sağlıyor. Duyarlık bütünlüğünü ise ben her zaman yeterli bulmuyorum, daha sağlam bir örgü arıyorum çok zaman. Hulusi'nin dolaylı, Nesrin'in dolaysız baskısı sonucu elime geçirebildiğim tüm Amihay kitaplarını okuduktan sonra bu duyarlığın tüm *yapıtı* boyunca bir yeraltı ırmağı gibi aktığının, yapıtının tümüne (72 yaşında olan Amihay'ın 11 şiir kitabı yayımlanmış) bir bütünlük kazandırdığının bilincine vardım. Tek tek şiirler, pek beğenmediklerim de dahil, bu bütünlüğün içinde bir anlam kazandı. Birinci sorunumu böylece aştım.

Amihay'ın duyarlığını oluşturan örgü birkaç telden örülmüş. Birincisi, derin bir tarih bilinci. Kutsal topraklarda, Kudüs'te yaşayan; 1937'de 13 yaşındayken ailesiyle birlikte Almanya'dan kaçarak Filistin'e yerleşen; orada 21 yaşındayken İsrail devletinin kurulması sürecinde önce İngilizlere sonra Araplara karşı savaşan bir kişinin hayatında tarihin özel bir yerinin olması doğal karşılanmalı belki de. Bu bağlamda, ana dili Almanca olan Amihay'ın, tüm şiirlerinde 1948 yılına kadar ölü bir dil olan İbranice'yi kullanıyor olması da anlamlı. Tarih bilinci şiirlerine bir yandan tektanrılı üç dinin tarihi, bir yandan Yahudilerin özellikle yirminci yüzyıl boyunca yaşa-

dıkları acılı tarih, bir yandan da Arap-İsrail çatışmasının karmaşık ve kanlı tarihi şeklinde yansıyor.

Ancak bu tarihler Amihay'ın şiirlerine 'kitabi' soğuk, soyut bir biçimde yansımıyor. Grek tarihinin Seferis'in şiirine yansıması gibi değil. Hep bugün yaşayan kişilerin hayatını etkileyen bir unsur olarak yansıyor: *canlı* bir tarih; *bizi* etkileyen bir tarih. Bu da Amihay'ın duyarlığını oluşturan örgünün ikinci bir teli: dünyaya, Hulusi'nin sözleriyle "görmüş geçirmiş" bir gözle bakan, paniklemeyen; tüm felâketleri, savaşları, ayrılıkları zaten yaşamış; ölümlülüğü, aşkın geçiciliğini bilen ve bütün bunları hem artık bir ölçüde kabullenmiş, hem bunlara karşı isyan etmeden de duramayan bir duyarlık.

Amihay'ın şiirlerinde hem yaşadığı toprakların ürünü olan kutsal kitaplara göndermeler var, hem günümüzün argo dili kullanılıyor; hem 1948 savaşında ölen dostu Dicky'ye ağıtlar yakılıyor, hem İsrail'deki yaygın anti-Arap ırkçılıktan tümüyle uzak duruluyor; hem savaş (ikinci dünya savaşı, Arap-İsrail savaşları) arkaplanda hiç eksilmeyen bir unsur, hem İsrail denli militarist bir toplumda "Yatağımda ölmek istiyorum ben" denilmekten kaçınılmıyor; hem kutsal kitapların Filistin'in taşma toprağına yüklediği 'ulvi' hava yansıyor, hem Tanrı'ya karşı "görmüş geçirmişliğin" verdiği derin kuşku var.

Kısacası, Amihay'ın şiiri hem alabildiğine somut ve yerel (Kudüs, Siyon Dağı, Hinnom Vadisi, Hüleykat, Süveyş Kanalı şiirin başlıca köşetaşları, hatta zaman zaman baş kahramanları), hem de alabildiğine evrensel.

Amihay'ı Türkçe'ye çevirmekle ilgili ikinci sorunum ise aşılacak gibi değil, ama kabullenmeye karar verdim. Sorun şu: Ben hasbelkader İstanbul'da doğmuşum (Polonya'da doğan dedemin 1925'te Berlin'de çalıştığı şirket Karaköy'deki Burla Biraderler'e makine ihraç etmiş, arkasından da mühendis olarak dedemi yollamış) ve hasbelkader Yahudi bir ailenin oğluyum. Ne Türklüğün ne de Yahudiliğin ne yaşamımda ne de şiirimde özel yerleri vardır. Oysa, artık Türkiye'nin bütünü bir yana, İstanbul bile Müslüman bir kent olmuşken, 'Yahudi şair' olarak düşünülmemek zor. Bir de İsrail'li bir şairi çevirmek bunu iyice pekiştirecek. Oysa, ben Türkçe yazıyor ve başka dilde yazamıyor olduğum için "Türk şairi" "Türkiyeli şair" gibi sıfatları kabullenmek zorunda olmakla birlikte, "Yahudi şair" sıfatını tamamen yabancı buluyorum kendime Yanlış anlaşılmasın, özür dilemiyorum, gocundurmaz beni bu sıfatlar, ama doğru olmadıklarını düşünüyorum.

Bu sorunla yakından ilişkili bir diğer sorunum da siyaset alanına ait. Aydın ve liberal olan dedem kendi Siyonizmini bana aşılamaya çalışmadığı için İsrail'e karşı zaten hiçbir ilgi duymazken, sosyalist olduğum günden beri ırksal temellere dayanan (dahası, laik olmayan) bir devlete diğer devletlere olduğumdan da daha karşıyım. Amihay ise, İsrail devletinin sözcüsü olmaktan çok uzak olmakla birlikte kuşkusuz anti-Siyonist değil. Siyasi tavrını onaylamadığım şairler Türkçe'ye çevrilmemelidir demiyorum elbet, ama Yahudi/İsrailli/Siyonist kavramlarının genelde ayırdedilmediği bir ülkede, keşke başkası

yapsaydı bu çevirileri. Tüm itirazlarıma rağmen Siyonist sanılmak kaygılandırıyor beni açıkçası. Ama, dedim ya, n'apalım, bunu göze almaya karar verdim. Herşey bir yana çünkü. Amihay'ın büyük bir şair olduğuna kaniyim.

Son olarak, ama belki de en önemlisi, bu kitap Hulusi'nin anısına kaldırdığım bir kadeh benim için.

Roni Margulies
Haziran 1996, Londra

TED HUGHES YEHUDA AMİHAY'I ANLATIYOR

Amihay'ın farklılığını üç ayrı düzeyde düşünüyorum. Birincisi, Amihay'ın da üyesi olduğu şairler neslinin "ortak" farklılığı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında ortaya çıkan Doğu ve Batı Avrupalı şairlerin yapıtlarından yeni tercümelerin İngiltere'de ansızın 1960'ların başlarında farkına vardık. Bu şiirler bize öylesine yepyeni ve gerçek geldi ki, bizleri öylesine heyecanlandırdı ki, İngilizce okunabilmelerini sağlamak amacıyla Daniel Weissbort ile birlikte yeni bir dergi çıkarmaya başladık. Derginin birinci sayısında (başka şairlerin yanı sıra) Zbigniew Herbert, Miroslav Holub, Vasco Popa ve Yehuda Amihay'ın şiirleri vardı.

Sözünü ettiğim dergi, *Modern Poetry in Translation*, hâlâ çıkıyor; fakat aradan geçen 30 yıl boyunca zamana karşı en iyi direnen anıtlar o ilk sayıdakiler oldu. O sayıdaki şairlerin en son (zaman içinde bize en yakın) "büyük şairler neslinin birer parçası oldukları bugün çok açık. Ve saydığım dört isim en önemli yarım düzine şair arasından sıyrılarak zamanla ön plana çıktılar

Bu dört şair kendilerinden önce gelenlerden de kendilerini izleyenlerden de çarpıcı ölçüde farklı: yüzyılımızın ortasındaki o kıyameti yaşamış oldukları için ve ona gösterdikleri tepki nedeniyle olsa gerek. Her biri, kelimelerin yüzeysel dokusunun hemen ardında açık ve güçlü bir şekilde işleyen şiirsel bir metafor dili - bir 'resim' dili icat etmiş. Bu resim dili tercüme edilmeye olağanüstü ölçüde açık ve yatkın bir dil. Yehuda'nın çoğu şiirinin İbranice asıllarının İngilizce tercümelerinden daha iyi olabileceğini düşünemiyorum. Ve söylendiğine göre Çince'ye tercümeleri de aynı ölçüde kolay oluyormuş. Fakat bu şairlerin paylaştıkları bir diğer özellik daha da önemli. Her biri tüm bir halk için konuşuyor ve bu halkın tarihinin en olağandışı anında konuşuyor gibi.

Bu son söylediğim, Amihay'ın ikinci farklılığını da açıklıyor. Amihay'ın arkasında çağdaş İsrail Yahudilerinin tüm içsel ve dışsal tarihi vardı. Bu Yahudi tarihinin bir unsuru Kutsal Kitap zaten Amihay'ı diğerlerinden tümüyle farklı bir kategoriye yerleştirir. Hayal gücünü alabildiğine farklı bir mitsel ve tarihsel düzeye oturtur; bu, aynı zamanda, İncil'in dokunduğu tüm insanların paylaştığı daha evrensel bir düzeydir. Bunlar belki önemli olmayabilirdi; ancak, Amihay'ın laik imgelemi Yahudi kutsal tarihinin o muazzam içsel sahnesini, dekorunu ve dramatik öğelerini alabildiğine zengin ve kapsamlı bir biçimde devralıp çağdaş çok-kültürlü dünyanın ve günümüzün mesellerini yaratır.

Üçüncü kategori ise, metaforunun hareketi ile sesi-

nin tonunu, harekete eşlik eden müziği bir araya getirir. Bu ikisinin birliği öyle bir bütün yaratıyor ki, kitaplarını en sık elime aldığım, yolculuklarda en sık bavuluma koyduğum ve doğal, gerçek ve doyurucu bir şey yazmanın imkânsız göründüğü anlarda en sık yeniden okuduğum şairin Amihay olmasına yol açıyor. Amihay'ın şiirinin üzerimdeki etkisi bana kendi hayatımı vermek oluyor: bir şekilde açıveriyor hayatımı, herşeyi yeniden sunuyor bana, her anın o çok çeşitli zenginliğini gözler önüne seriyor ve zincirlerinden kurtarıveriyor aklımı. Aradığım bu olduğunda alıp Yehuda'nın bir kitabını okuyorum.

The Jerusalem Report dergisindeki bir söyleşiden,
1 Aralık 1994.

YEHUDA AMİHAY'DAN
SEÇİLMİŞ ŞİİRLER

Çocukluğumda

Çocukluğumda
deniz kenarında çimenlerle yelken direkleri olurdu
ve uzanmış yatarken
hepsinin aynı şey olduğunu sanırdım,
beni aşıp gökyüzüne uzanırdı çünkü hepsi.

Yanımda sadece annemin sözleri olurdu,
hışır hışır yağlı kâğıda sarılı bir sandviç gibi,
ve ne zaman döneceğini bilmezdim babamın,
açıklığın ötesinde bir orman daha vardı çünkü.

Herşey elini uzatırdı,
güneşi boynuzlardı bir boğa
ve geceleri odamın duvarları gibi
sokağın ışığı da yanaklarımı okşardı.
Ve ay, büyük bir sürahi gibi eğilip üzerime
susuz uykularımı sulardı.

Tamar için Altı Şiir

1

Yağmur fısıltılarla konuşuyor,
uyuyabilirsin artık.

Bir gazete kanatlarını hışırdatıyor yanıbaşında
yatağımın -
bundan başka melek yok.

Sabah erkenden kalkıp rüşvet vereceğim doğan güne
iyi davransın diye bize.

2
Gülüşün üzümler gibiydi:
her biri yeşil ve yusyuvarlak.

Ve kertenkele doluydu vücudun,
güneşe aşık hepsi.

Tarlalarda çiçekler büyüyor, yanağımda çimen.
Herşey olabilir, herşey mümkün.

3
Her zaman
üstünde yatıyorsun gözlerimin.

Birlikteliğimizin her günü
Davud'un oğlu Kohelet bir satır siliyor defterinden.

Delil topluyoruz o korkunç mahkeme için.
Beraat ettireceğiz hepsini!

4

Ağızda bir kan tadı gibi
patlak verdi ilkbahar birden.

Uyku tutmuyor bu gece dünyanın gözünü.
Sırtüstü yatmış gökyüzüne dikmiş gözlerini.

Yarımayın hatları yanağına uygun,
göğüslerin yanağıma.

5

Yüreğin saklambaç oynuyor kanınla
damarların boyunca.

Gözlerin sıcacık hâlâ
zamanın uzanıp uyuya kaldığı bir yatak gibi.

Geçmiş günlerin en tatlıları gibi baldırların,
geliyorum sana.

İlâhilerin yüzellisi birden
haykırıyor bir ağızdan.

6

Birbirlerine karışmak istiyor gözlerim
iki komşu göl gibi.

Anlatabilmek için birbirlerine
gördükleri herşeyi.

Akrabaları çoktur kanımın,
ziyaret etmeseler de hiç bizi.

Öldüklerinde ama,
mirasları kanımın olacak.

Bu Yüzyılın Ortalarında

Bu yüzyılın ortalarında birbirimize döndük,
Yüzlerimizin yarısı ve dolu gözlerle,
Eski Mısır'dan bir sahne gibi,

Bir an, öylece.

Saçlarını okşadım
Geldiğin yöne doğru.
Çağırdık birbirimizi,
Yol boyunca geçtiğimiz, ama
Durup uğramadığımız kentlerin adını sayar gibi.

Ne güzel erkenden kötülüğe uyanan dünya,
Ne güzel dünya, günah ve merhamete uyuyakalan.
Uygunsuzluğunda birlikteliğimizin, senin, benim.
Nasıl da güzel dünya.

Şarap gibi
İnsanları içiyor dünya, ve aşklarını,
Unutmak için.
Unutamıyor.
Ve Filistin tepelerinin etekleri gibi
Huzur bulamayacağız hiçbir zaman.

Bu yüzyılın ortalarında birbirimize döndük,
Beni bekleyen vücudunu gördüm gölgelerin arasında.
Daha o zaman sıkılıyordu sırtımda
Uzun bir yolculuğun deri kayışları.
Ölümlü kalçalarına övgüler düzdüm.
Geçici yüzümü övdün sense.
Saçlarını okşadım gideceğin yöne doğru.
Sonunun peygamberi derine dokundum,
Uykusuz ellerine dokundum,
Belki bir gün şarkılar söyleyecek dudaklarına
dokundum.

Çölün tozları kapladı
Üzerinde yemeye zamanımız olmayan masayı.
Fakat parmağımın ucuyla
Adının harflerini yazabildim tozlara.

Yaz Zamanıydı

Yaz zamanıydı, sonuydu sanırım yazın
Ve son bir kez doğudan batıya göçtüğünde
Ayak seslerini duyduğumu anımsıyorum.
Ve dünyada mendiller yitiriliyordu
Ve kitaplar, insanlar.

Yaz zamanıydı, sonuydu sanırım yazın.
Öğle sonrasında sonsuz saatler vardı,
Sen vardın:
Ve ilk kez
Kefenini giydiğinde
Farkına bile varmamıştık
Çiçeklerle kaplıydı çünkü üzeri.

Aşkımız Esnasında İnşaatlar Tamamlandı

Aşkımız esnasında inşaatlar tamamlandı
ve biri, o zaman başlayarak,
flüt çalmayı öğrendi. Ezgileri
kâh dingin, kâh hareketli, duyulur hâlâ.
oysa biz, kuşların bir ağacı doldurması gibi
doldurmuyoruz artık birbirimizi.
Ve sen para değiştiriyorsun, durmadan,
bir ülkeden diğerine,
 bir dürtüden öbürüne.

Ve delicesine geçirdiysek de günlerimizi.
olağanın dışına çıkmamışız anlaşılan pek,
rahatsız etmemişiz dünyayı, insanları,
kaçırmamışız uykularını.
Ve bitti işte şimdi.

Yakında,
birşey kalmayacak geri ikimizden:
ne seni unutan ben,
ne beni unutan sen.

Yazık Oldu, Müthiş Bir İcattık

Kesip attılar
baldırlarını kalçalarımdan.
Bana sorarsan
hepsi de cerrah. Hepsi.

Söküp parçalarımıza
ayırdılar, ayırdılar bizi.
Bana sorarsan
hepsi de mühendis. Hepsi.

Yazık oldu. Oysa
müthiş, sevgi dolu bir icattık.
Kadın ve erkek... kanatlarıyla,
herşeyiyle bir uçaktık.
Birlikte havalanmaya çalıştık.

Kısa bir süre için de olsa
neredeyse uçacaktık.

Hulusi Özoklav

Birdenbire, Acıyla

Birdenbire, acıyla sona erdi herşey
Birlikteyken yavaş yavaş, keyifle geçerdi zaman.
Yavaş yavaş, keyifle geçerdi geceler:
Ellerim çaresizlik içinde değeceğine birbirine
aralarında vücudunun
aşkını bulurdu.

Ve içine girdiğimde
sanırdım ki hiç şaşmadan ölçülebilir
bu büyük mutluluk
acının keskinliğiyle.

Yavaş yavaş, keyifle geçerdi geceler.
Şimdi her şey acı, batıyor kum gibi.
"Mantıklı olalım" ve benzeri hakaretler.

Uzaklaştıkça aşktan,
kelimelerimizi katlıyoruz.
Kelimeler, cümleler... uzun, düzgün.
Bir arada olabilseydik
mutlak sessizlik olmak vardı seninle.

Hulusi Özoklav

Akhziv Şiirleri'nden

3.

Zincire vur ağlamalarını,
içimde yaşa.

Bu yarı viranede

tek başına yaşar aydınlık.
Karanlıktan ince gümüş takımlar yapılır burada
son yemek için.

Balık ağzı ağzım
balık ağzı meme uçlarına
yapışıp kalır gecelerde.

O geceden sonra dolunay vardı.
Günahlarından arınmışçasına bembeyazdı gece.
Haykırışların koparttı zincirlerini.
Sırra kadem bastılar.

5.

Amını
yüzünmüşçesine benimsemesini
öğrendim.

Eski diliyledir konuştuklarım şimdi.
Buruşuk, hatırlanamayacak kadar eski çağlardan
kalma bir kitap sayfası.

O da benimsiyor bizi.
torunlarımızın torunları gibi
oyuna dalmış.

Hulusi Özoklav

Vücutlarımızın Gölgesi Gibi

Vücutlarımızın gölgesi gibi
Buralarda yaşadığımızın belirtisi kalmayacak yakında.
Ardımız sıra kapanacak dünya,
Kumlar düzelecek yeniden.

Var olmadığın tarihler
Görünür oldu daha şimdiden,

Üzerimize yağmayacak yağmurların
Şimdiden bulutlarını üflüyor yel.

Ve şimdiden adın gemilerin yolcu listelerinde,
Ve kayıt defterlerinde
Adları bile
Yüreğimi daraltan otellerin.

Bildiğim üç dil,
Gördüğüm ve düşlediğim tüm renkler:

Hiçbiri işime yaramayacak.

Annem Bir Zamanlar

Annem bir zamanlar bana
Uyuduğun odada çiçek olmasın demişti.
O gün bugündür çiçeklerle
Uyumuyorum, yalnız
Uyuyorum, çiçeksiz.

Çok çiçek vardı,
Fakat zaman bulamadım hiç.
Ve sevdiklerim açılıyorlar
Hayatımdan,
Kıyıdan uzaklaşan kayıklar gibi.

Annem bana
Çiçeklerle uyuma demişti.
Uyuma. Çocukluğumun annesi
Hiç yummuyor gözlerini.

Çekip ilk kez okula götüreceklerken beni
Tutup bırakmadığım ahşap trabzan
Uzun yıllar oldu yanıp kül olalı.
Ama tutup bırakmayan ellerim
Bırakmıyorlar hâlâ.

Başlamam Gerekecek

Seni hatırlamaya başlamam gerekecek
bir başkası keşfetmeye başladığında seni,
çoraplarının üzerinde bacaklarının birleştiği yeri
ve gülümsediğin anları. Çok sonra göreceği düşlerin
ilk sahnelerini oluşturmaya başladığında biri.

Ve unutmam gerekecek seni
bir başkası seni hatırlamaya başladığında
bir başkası keşfetmeye başlarken seni.

Ve hayatım bomboş, tüm yaprakları koparılmış
bir çiçek gibi: seviyor, sevmiyor, seviyor.

Ve yalnızlık, seninle hiç birlikte bulunmadığımız
bir yerde bulunmaktır ve yalnızlık unutmaktır
böyle olduğunu senin: iki kişilik bilet almak isteyip
bir başına yolculuk etmektir otobüste.

Şimdi resimlerin gibi aynanın da örtüp üzerini
uykuya yatacağım. Göklerdeki kuşlar
uykumun etini yiyecek. İçimdeki köpekler
kanımı yalayacak. Hiçbir şey görünmeyecek dışardan.

Bir Zamanlar Büyük Bir Aşk

Bir zamanlar büyük bir aşk ikiye böldü hayatımı.
Bir parçası kıvranıp durur
bir yerlerde, ortasından biçilmiş bir yılan gibi.

Geçen yıllar sakinleştirdi beni.
İyileştirdi kalbimi. Dinlendirdi gözlerimi.

Şimdi çölde
'Deniz Seviyesi' yazan tabelaya bakan biri gibiyim.
Denizi görmeyen ama hisseden.

İşte böylesine, her yerde hatırlıyorum yüzünü,
senin 'Yüz Seviyen'de.

Hulusi Özoklav

Assia G'nin Ölümü

Yarım saat önce
kesildi çığlığım.
Garip bir sessizlik şimdi
gece vakti bir fabrika gibi.

Propagandasını yapmak
istiyorum ölümünün.
Mektuplarını ayırıyorum,
onlar denli uzun
ve belki onlar denli iyi olmayanlardan,
yaşasınlar böylece diye.
Gözlerime yanaştırıyorum gökyüzünü,
miyop bir okuyucu gibi,
okuyabilmek için.

Anlamakta zorlanıyorum Londra'da sisler içinde
ölümünü,
burada, bu parlak ışıkta,
kendi yaşamını anlamakta zorlandığım gibi.

Aşk Armağanları

44 Kulak memelerin için verdim onları sana,
parmakların için. Zamanı altın bir bilezik gibi
sardım bileğine.
Pırıl pırıl bir şeyler taktım her yanına
rüzgârda salınırsın yanıbaşımda diye,
yumuşak çan sesleriyle
ninni söylersin bana diye uykumda.

Elmalar sundum sana,
Şarkılar Şarkısı'nda der ya,
ve yatağına da elmalar yerleştirdim
kırmızılıklar üzerinde yuvarlanırız diye.

Pembe ipeklilerle örttüm tenini.
yavru kertenkeleler gibi şeffaf - hani yaz gecelerinde
gözleri siyah elmaslar gibi pırıldar ya.

Bir iki ay yaşamanı sağladın sense,
gerek duymadan
ne dine, ne de bir bakış açısına.

Gümüş bir mektup açacağı verdin bana.
Gerçek mektuplar öyle açılmaz oysa:
yırtılıp açılırlar,
yırtılıp, *yırtılıp*.

Aşkın İzinde Bir Köpek

Beni terkettiğinde
bir köpeğe koklattım
göğsümü, göbeğimi. Doldursun kokun burnunu,
sürebilsin izini diye.

Dilerim parçalar taşaklarını sevgilinin,
koparıp atar sikini.
Ya da en azından
döner, ağzında çorabın.

Hulusi Özoklav

Kullanır İnsanlar Birbirlerini

Kullanır insanlar birbirlerini
tuz basmak için yaralarına. Sargı olurlar birbirlerinin
varoluş yaralarına,
gözlerine, siklerine, amlarına, ağızlarına, açık
avuçlarına.
Sımsıkı yapışıp kalırlar, kopamazlar birbirlerinden.

Hulusi Özoklav

Savaş Ölüleri İçin Yedi Ağıt'tan

1.

Gemilerin çölden geçebilmesi için
yabancıların açtığı Kanal'ın kıyılarında
oğlu ölen Bay Beringer'i
Yafa Kapısında gördüm geçende.

Zayıflamış iyice, oğlu kadar
kilo vermiş.
Bu nedenledir böylesine hafifçe süzülmesi
arka sokaklardan. Ve takılıp kalması yüreğime
rüzgârda uçuşan yaprak kırıntıları gibi.

4.

Bir zooloji-kitabı geçti elime,
Brehm, Cilt II, *Kuşlar:*
Tatlı sözlerle, sığırcığın hayatı,
kırlangıcın, ardıcın. Baştan aşağı yanlış,
Gotik harflerle basılmış. Nasıl sevecen ama!
"Tüylü dostlarımız" "Ayrılırlar bizden her kış"
Yuva, noktalı yumurta, yumuşak tüyler, bülbül,
leylek. "İlkyazın ilk habercileri" Narbülbülünün
kızıl gerdanı.

Basım yılı: 1913, Almanya,
tüm savaşlarımın arifesi olan
o ilk savaşın arifesi.

Kendi kanıyla sırılsıklam,
Aşdod'un kumlarında
kollarımda ölen en iyi arkadaşım, 1948 Haziran'ında.

Ah, dostum,
kızıl gerdanlı.

5.

Vurulmuştu Dicky.
Yad Mordehay'daki su kulesi gibi.
Vurulmuştu. Karnında bir delik. Herşey
akın etmişti dışarı.

Fakat aklımdaki sahnede
ayakta hâlâ, dimdik duruyor
Yad Mordehay'daki su kulesi gibi.

Düştüğü yer yakın sayılır buraya.
Az daha kuzeyde, Hüleykat yakınlarında.

Mektup

Kudüs'te bir otelin taraçasında oturmak
ve şu sözleri yazmak: "Çölden denize kadar,
tatlı geçsin bütün günlerin" Ve şu sözleri: "Burada
çabuk kuruyor gözyaşları. Bu küçük leke
mürekkebi dağıtan bir gözyaşı" Böyle
yazarlarmış yüz yıl kadar önce.
"Bir daire çizdim çevresine"

Zaman geçiyor - telefonda gülen veya ağlayan
biri gibi benden çok uzaklarda:
Duyduklarımı göremiyor,
gördüklerimi duyamıyorum.

Dikkatli değildik yeterince. "seneye" veya
"geçen ay" dediğimizde. Bu sözler
kırık cam parçaları gibidirler, yaralanabilir
veya damarlarını kesebilir insan.
Böyle şeyler yapar insanlar.

Ama sen güzeldin, elyazması eski bir kitabı
yorumlamak gibi.

Uzak ülkende kadın nüfusunun fazlalığı
bana getirdi seni, ama
başka istatistikler de alıp
götürdüler seni benden.

Yaşamak, aynı anda bir gemiyle
bir liman inşaatına başlamaktır. Nihayet
tamamlandığında liman çoktan batmıştır gemi.

Ve bitirirken: artık sadece sisli olduğu kalmış aklımda.
Ve sisten başka birşey hatırlamayan kişi -
ne hatırlıyordur ki?

Sessiz Bir Sevinç

Bir zamanlar aşık olduğum bir yerde duruyorum.
Yağmur yağıyor. Yağmur benim evim.

Özlem sözcükleri geliyor aklıma: mümkün olanın
sınırında bir ülke burası.

El salladığını anımsıyorum,
bir camın buğusunu siler gibi.

ve yüzün, eski
ve flu bir fotoğraf büyütülmüş gibi.

Bir zamanlar kendim ve başkaları adına
büyük bir hata işlemiştim.

Oysa dünya nasıl da elverişli iyilik yapmak
ve dinlenmek için, parkta bir bank gibi.

Ve hayatımın bu son yıllarında
sessiz bir sevinç keşfettim,
teşhisi geç konan ciddi bir hastalık gibi:

pek az zaman kaldı artık işte sessiz sevinçler için.

Aşk Şarkısı

Ağırlaşmış, yorgun, balkonda, yanımda bir kadın:
"Benimle kal" Yollar da tıpkı insanlar gibi ölürler:
Uzayıp gider ya da birdenbire kesilirler.
Benimle kal. Sen olmak istiyorum.
Bu yanıp tutuşan ülkede
tek gölgemiz kelimeler.

Hulusi Özoklav

Sevgililerin Sızlayan Kemikleri

Gün boyunca çimenlerde sarılıp yuvarlanan
sevgililerin sızlayan kemikleri.

Gece uyumadan yanyana yatmaları
Biraz daha yaklaştırıyor kurtuluşu dünyaya. Onlara
değil ama.

Tarlalarda acıdan kör olmuş ateşler
eylemini yineliyor gündüz güneşinin.

Çocukluk artık çok uzak.
Savaş yakın. Amin.

Bombanın Çapı

Bombanın çapı otuz santimetre,
etki alanının çapı yedi metre,
dört ölü ve onbir yaralıyla.
Ve bunların çevresinde, daha geniş
bir acı ve zaman dairesinde, iki hastane
ve bir mezarlık var. Fakat yüz küsur
kilometre ötede, doğduğu kentte gömülen
genç kadın iyice genişletiyor çapını dairenin
ve denizaşırı bir ülkenin kıyılarında
ardından ağlayan yalnız bir adam
tüm dünyayı daireye dahil ediyor
Ve sözünü bile etmemeli,
öksüz çocukların hıçkırıkları ulaşıyor Tanrı katına
ve aşıp oraları da, bir daire daha
oluşturuyorlar: Sonsuz ve Tanrısız.

Bahçede, Beyaz Masanın İki Yanında

Bahçede, beyaz masanın iki yanında

öğle güneşinin sıcağında iki ölü oturuyordu.
Bir dal kımıldıyordu başlarının üzerinde. Biri
hiç bir zaman varolmamış birşeylere işaret ediyor:
diğeri, ölümden sonra da
sürmesini sağlayan bir kurgusu olan
büyük bir aşktan sözediyordu.

Denebilir mi bilmem, serin ve sevimli bir sahne
oluşturuyorlardı o sıcak günün ortasında.
terlemeden. ses çıkarmadan.
Ancak kalktıkları zamandır ki duyabildim seslerini,
masadan kaldırılan tabakların çınlaması gibi.

Sabahın Erken Saatlerinde

Sabahın erken saatlerinde eski bir evin duvarına
yaslanmışsın,
güçlü bir desteksin. Az sonra başkalarıyla birlikte
sen de atlayıp bir otobüse gideceksin.

Ayaklarında o kutsal ayakkabılarla her gün
çalışmaya gidiyorsun bir ofiste,
bir daralıp bir genişliyor sırtında aşk giysilerin.

Nedir seni koruyan? Göbek deliğine dek çektiğin
o ipincecik naylon çoraplar.

Nedir evi ayakta tutan?
Bir anı. Ta ki gelip ertesi sabah
yaslanana dek sen duvarına.

İleri Yıllarında Hayatımın

Pek çok kapıdan süzülmüş
merdivenlerce azaltılmış
hemen hiçbir şey kalmamışken geriye benden
sana geldim ileri yıllarında hayatımın.

Şaşkınlığa uğramış bir kadınsın,
yarı cesaretle yaşayan,
vahşi bir kadın - ve gözlüklerin:
gözlerinin o zarif dizginleri!

"Çoğu şey kaybolup başkalarınca
bulunmayı sever. İnsanlardır salt
kendilerini bulmayı seven"
dedin.

Sonra yüzünü
iki eşit cepheye böldün,
biri uzak mesafeler için, birini bana verdin,
hatıra olarak. Ve gittin.

Bir Evin Önünden Geçtim

Önünden geçtim bir zamanlar yaşadığım bir evin:
Bir erkekle bir kadın birlikteler hâlâ fısıltılarda.
Nice yıllar geçti merdiven aralarındaki lambaların
sessiz vızırtısıyla - açık, kapalı, açık.

Anahtar delikleri küçük narin yaralar gibi,
bütün kan akıp gitmiş
ve ölüm denli solgun içerdeki insanlar.

İlk aşk günlerimde durduğum gibi durmak istiyorum
yine,
kapının yanında duvara yaslanmış, ayakta,
kucaklamak istiyorum seni sabahlara kadar.
Gün ağarırken ayrıldığımızda oradan
sarsılıp devrilmeye başlamıştı ev
ve, derken, bütün kasaba
ve arkasından bütün dünya.

Bir kez daha duymak istiyorum o arzuyu
derimde koyu kırmızı yara izleri belirene dek.

Bir kez daha yazılsın istiyorum adım
hayat kitabına, ve bir daha
ve yeniden,
yazan el acıyana dek.

Birini Unutmak

Birini unutmak, unutmak gibidir akşam
arka bahçenin ışığını söndürmeyi:
açık kalır bütün gece.

Ama sonra hatırlatan
açık kalan ışıktır yine.

Arap Bir Çoban Siyon Dağında Keçisini Arıyor

Arap bir çoban Siyon dağında keçisini arıyor
ve karşı dağda ben
oğlumu arıyorum.
Bir Arap çobanla Yahudi bir baba,
başarısız şimdilik her ikisi de.
Seslerimiz aramızdaki vadide
Sultan Havuzu'nun üzerinde buluşuyor.
Engellemeye çalışıyoruz,
ben oğlumun, o keçisinin,
Had Gadya çarkına kapılmasını.

Sonra, çalılıklarda bulduk onları;
ağlayan, gülen seslerimiz
dönüp geldi tekrar içimize.

Bir çocuğu, bir keçiyi aramak
bu tepelerde eskiden beri
başlangıcı olmuştur yepyeni dinlerin.

Had Gadya: "Tek Çocuk" hamursuz bayramında söylenen bir şarkı. Şarkıda "Babamın getirdiği keçi"yi bir kedi öldürür, kediyi bir köpek ısırır, köpeği sopayla döverler vs. vs.

Karanlıkta

Karanlıkta olanlar aydınlıkta duranları
her zaman görürler. Çok eskilerden beri, güneşle
gece,
insanlarla karanlık ve elektrik keşfedileli beri geçerli
bu.
Savaşa gidenlerin bir pusuda kolayca
can almakta kullandıkları bir gerçek;
mutlu olanların mutsuzları, yalnızların aydınlık bir
odada
birbirlerini sevenleri görmelerini
sağlayan bir gerçek.

Oysa yaşam gerçekte karanlıkla aydınlık arasında
yaşanır:
"Kapıyı kilitledim" dediğini anımsıyorum,
Önemli bir cümle, kaderimiz.
Aklımdan çıkmayan iki söz,
ancak söylerken nerede durduğunu unutmuşum,
bu yanında mı, o yanında mı kapının.

Ve yazdığım tek mektuptan sana
sadece pulun ardındaki tutkalın
tadı kalmış aklımda.

Aşk Bitti Yine

Aşk bitti yine, kârlı bir narenciye mevsimi gibi
veya toprağın derinliklerinden
unutulmak isteyen karmaşık şeyler çıkaran
bir arkeolojik kazı gibi.

Aşk bitti yine. Yüksek bir bina
yıkılıp da ortalık temizlendiğinde, durup
bomboş arsanın ortasında düşünürsün:
Ne küçük bir alan kaplıyormuş onca kat
ve onca sakiniyle o bina.

Uzak vadilerden kulağına
bir traktörün yalnız sesi çalınır
ve uzak geçmişten, porselen
bir tabakta bir çocuğun kahvaltısı için
yumurta sarısıyla şeker çırpan çatalın takırtısı
takırtısı, takırtısı.

Biliyorum Onun Bildiğini ·

Biliyorum onun bildiğini.
Bilmediğini sanıyorlar ama, yanılmayın,
biliyor.

Yüreğim yırtılıyor bu oyunu oynamaktan
Ve geceye akan kanlar
Kırkiki yıllık hayatımın üzerinde yırtılan
Kâğıdın çığlığı gibi bir çığlık duyuyor.

Geniş bir sarmaşığın altında,
Arka bahçesinde bir evin
Hinnom Vadisinde.
"Kar denli beyaz oldu saçları
İçi tümüyle yandığında"
Demişti yaşlı bir kadın.
Neden
Ya da kimden söz ettiğini anımsamıyorum artık.
Kırkiki yıllık yırtık bir kâğıt hayatım.

Âdeta Bir Aşk Şiiri

Annemle babam ve annenle baban,
göç etmiş olmasalardı İsrail'e
1936 yılında,
1944'te tanışırdık herhalde.
Ben 20 yaşımda,
Sen beşinde.

Annen nerede?
Baban nerede?

Adın ne?
Hanale.

Bir Başka Gezegende Haklı Olabilirsin

"Bir başka gezegende haklı olabilirsin,
burada değil ama." Konuşurken, sesin
gözyaşlarına dönüştü birden, bir mektubun
ortasında, kuruyunca kalemin, maviden
siyaha dönüşür gibi veya eski yolculuklarda
atlarını değiştirir gibi yolcular.
Sözler yoruldu, gözyaşlarıysa
dingin her zaman.

Yaz tohumları doluştu birden
oturduğumuz odaya. Pencerenin dışında
giderek kararıyordu bir badem ağacı:
Tatlıyla acı arasındaki bitmez mücadelenin
savaşçılarından biri o da.

Ama hatırlayalım bu akşam,
yüzerken yaptıkları hareketleri
hatırlayan insanlar gibi bir yazdan bir yaza.
"Bir başka gezegende haklı olabilirsin,
burada değil ama.

1924

1924 yılında doğdum. Bu yaşa gelmiş bir keman
olsaydım
pek düzgün çıkmazdı artık sesim. Şarap olsam ya
mükemmel
ya ekşimiş olurdum. Köpek olsaydım ölmüştüm
çoktan. Kitap olarak
bunca yıl sonra ya çok pahalı ya da yıllar önce
atılmış olurdum.
Orman olsam genç, makine olsam çok gülünç
sayılırdım.
İnsanoğullarından biri olarak ise yorgunum
alabildiğine.

1924 yılında doğdum. İnsanlığı düşündüğümde
sadece benimle aynı yıl doğmuş olanları
düşünüyorum.
Onların anaları da benimkiyle aynı yıl doğum
yapmış.
kimi hastanelerde, kimi karanlık apartman
katlarında.

Bugün doğum günüm:
uzun bir dua okumak isterdim sizler için:
duamın umutlarıyla hayal kırıklıkları

ağır birer yük gibidir hayatlarımızda.
eylemleri giderek azalır,
tanrıları artar giderek.
umutlarımın kardeşlerisiniz hepiniz, çaresizliğimin
yoldaşları.

Aradığınız huzuru bulmanızı dilerim.
sağ kalanlar hayatta, ölenler ölümde.

Çocukluğunu herkesten iyi anımsayan kimse,
odur kazanacak olan.
Kazanılacak olan neyse.

Gevaram

Bu basık tepelerde çok uzun
olacağı sanılan bir yaşam sona erdi
ve duman olduğunu sandıklarımız
geçici ömrümüzden daha sağlam olduğunu
kanıtladı.
Terkedilmiş petrol kuyuları bile bu güzel toprakların
birer parçasına dönüştü, ağaçlar ve su kuleleri gibi,
aşka ve ölüme işaret eden tabelalar.

Bu kış nehir badem bahçelerinden koskoca parçalar
söküp aldı.
Ortaya çıktı ağaçların kökleri
Dallar kadar güzeldiler güneşin altında,
ama çok uzun sürmedi güzellikleri.

Burada kumullar kendilerini kireçli toprağa verir,
kireç altındaki hafif toprağa, hafif toprak daha
ağırına
ve ağır toprak sahil şeridinin ağır kayalarına.
Gelenek ve süreklilik,
iletim ve değişim bağımsızdır insanlardan. Ve
arıların vızıltısı
geçen zamanın sesiyle birdir.

(Gevaram'da bir zamanlar, ahşap bir kulübede
bir rafta Buber'le Rilke'nin kitaplarını görmüştüm
ve duvarda Van Gogh ve Modigliani.
Ölümcül bir savaşın hemen öncesiydi).

Bir de okaliptüs ağaçları var şuracıkta,
solgun, içi özlemle yanan insanlar gibi.
Neyi özlediklerini bilmiyorlar
Hafifçe fısıldıyorum işte onlara:
Avustralya, Avustralya.

Hüleykat - Dicky Hakkında Üçüncü Şiir

Bu tepelerde, petrol kuyularının kuleleri bile
birer anıdan ibaret. Vurulup düştüğü yer burası
Dicky'nin.
Dört yaş büyüktü benden, babam gibiydi,
sorunlu ve dertli günlerimde. Şimdi kırk yıl
daha yaşlıyım ondan ve oğlum o adeta
ve babasıyım ben sanki, yaşlı ve yaslı.

Ve sen, sadece yüzleri anımsayan sen,
unutma uzanan elleri,
sessizce koşan ayakları,
sözcükleri.

Unutma: korkunç savaşlara gidenler de
bahçelerle pencerelerin,
oyun oynayan çocuklarla havlayan köpeklerin
önünden geçerler giderken savaşa.

Yerde yatan meyvaya
yapraklarıyla dallarını hatırlat,
yırtıcı dikenlere
bahar aylarında yeşil ve yumuşak olduklarını
hatırlat, ve unutma,
bir yumruk da
açık bir el ve beş parmaktı bir zamanlar.

Tanrılar Gelir Geçer, Dualar Kalıcıdır

Bir yaz akşamı bir kadın gördüm sokakta,
kelimeler yazan bir kadın gördüm
kapalı ahşap bir kapıya dayadığı bir kâğıt
parçasına.
Kağıdı katladı, içeri attı kapının altından
ve gitti.

Ne kadının yüzünü görebildim ne de
yazıyı okuyup kelimeleri okumayacak erkeğin.

Masamda bir parça mermer var, "Amin" yazılı
üzerinde,
bir mezartaşından kırılmış; doğduğum kentte bin yıl
önce
harabeye dönmüş bir Yahudi mezarının kalıntısı.

Tek bir kelime, "Amin", derin harflerle kazılmış
mermere,
sert ve kesin, bir zamanlar var olan ve artık geri
dönmeyeceklere Amin,
yumuşak bir Amin, dua okur gibi,
Amin, Amin, tanrı kabul etsin.

Mezartaşları kırılır, kelimeler gelir geçer, kelimeler
unutulur,
Kelimeleri seslendiren dudaklar toz olur,
diller de ölür insanlar gibi, yeni diller doğar
gökyüzünde tanrılar değişir, tanrılar gelir geçer
kalıcıdır dualar.

AMİHAY'DAN

YEHUDA Seçki

ISBN 975-329-109-4
9 789753 291095

